

*Мирослав ЛОВСКА,
студент 5 курсу
факультету міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ»*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЕКОНОМІЧНОМУ І СОЦІАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ СУСІДНІХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ, БІЛОРУСІ, МОЛДОВИ

Установлення режимів на кордоні між Україною і сусідніми країнами колишнього СРСР розірвало налагоджені протягом десятків років взаємозв'язки прикордонних територій у всіх сферах життєдіяльності. Місцеві органи влади, орієнтуючись на європейський досвід розвитку взаємовигідних відносин суміжних територій сусідніх держав, розробили основні концептуальні й організаційні засади стратегії прикордонного співробітництва, основою яких була якісна зміна моделі прикордонних зв'язків, її зміст полягав передусім у зближенні методів адміністративно-самоврядного управління територіальними одиницями, розробленні нормативно-правових актів на основі європейських конвенцій, розвитку демократії та органів управління на регіональному рівні, спрощенні взаємозв'язків між населенням по обидва боки кордону, подоланні різниці у рівні життя громадян центральних і прикордонних територій [1, с.163].

Правовою основою для розроблення правових актів і формування організаційних структур щодо розвитку прикордонного співробітництва, яке сприяє благоустрою прикордонних регіонів, стала Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, підписана 21 травня 1980 р. в м. Мадриді. Саме тому нормативно-

правова база України щодо транскордонного співробітництва базується на даній рамковій конвенції. Зокрема у 1997 р. було укладено міждержавну Угоду про прикордонне співробітництво з Республікою Білорусь, у результаті чого керівники Вітебської, Гомельської та Могильовської областей стали членами Ради керівників прикордонних областей. Статут Ради визначає, що її вищим органом є збори, які проводяться згідно з планом в одній із прикордонних областей не рідше двох разів на рік під головуванням органу виконавчої влади приймаючої сторони. У разі не проведення чергових зборів протягом місяця після встановленого терміну виконавчий комітет Ради визначає та погоджує місце й дату їх проведення. Позачергові збори Ради збираються за ініціативою одного з членів Ради, за умови, що згоду на їх проведення дали не менше двох третин членів Ради. Пропозиції про позачергові збори надсилаються до виконавчого комітету не пізніше ніж за два тижні до їх проведення з переліком питань порядку денного й обґрунтуванням їх необхідності. Позачергові збори Ради проводяться на території області, що є ініціатором проведення позачергового засідання. Беруть участь у зборах не менше двох представників від кожного прикордонного регіону, і вони є правомочними за наявності трьох четвертих членів Ради. Рішення Ради мають рекомендаційний і консультативний характер, а обов'язковості вони набувають через розпорядження голів місцевих державних адміністрацій в Україні та відповідних актів державних органів інших країн [3, с.268].

Рада керівників на території прикордонних областей здійснює такі повноваження [4, с.58]:

- визначає пріоритетні сфери багатостороннього співробітництва;

- створює необхідні умови для збереження наявних і розвитку нових економічних зв'язків між підприємствами й організаціями всіх форм власності, включаючи транснаціональні структури;

- підтримує і розвиває науково-технічні зв'язки, сприяє підготовці спеціалістів і науково-педагогічних кадрів, організовує обмін студентами та викладачами, їх стажування на провідних підприємствах і в навчальних закладах;

- здійснює узгоджені заходи з охорони навколишнього середовища, а також контроль за його станом;

- розвиває та зміцнює дружні зв'язки та культурний обмін між населенням;

- ухвалює термінові рішення щодо надання взаємної допомоги при ліквідації наслідків катастроф, стихійних лих на прикордонних територіях;

- забезпечує і розвиває інформаційні, оперативні й інші зв'язки між правоохоронними органами з метою організації боротьби зі злочинністю;

- готує спільні пропозиції до вищих органів держав щодо зміни нормативно-правових актів з метою поглиблення співробітництва прикордонних областей при збереженні загальнодержавних інтересів.

Для проведення роботи між зборами Ради керівників прикордонних областей (розроблення проектів рішень, механізму їх реалізації, вирішення інших організаційних питань) сформовано виконавчий комітет, який діє на постійній основі. Він створений на правах відділів при органах виконавчої влади Белгородської та Харківської областей (в Україні - при обласній державній адміністрації), які відповідно представляють білорусько-російську і українську сторони. Діяльність Ради, її виконавчого комітету, робочих груп, спрямовується

передусім на розроблення пропозицій щодо вдосконалення розвитку прикордонного співробітництва на основі гармонізації законодавчих баз країн. Обласні державні адміністрації, керівники яких входять до Ради, розробили Комплексні програми співробітництва з прикордонними областями Росії. На їх виконання укладено двосторонні угоди з виконавчими органами обласного рівня суміжних територій РФ [5, с.25].

Найбільш плідним у діяльності Ради керівників виявився період 1994-2001 рр., коли було напрацьовано певні теоретичні та практичні проекти у правовій та організаційній сферах і винесено їх для обговорення та реалізації на рівень глав держав і урядів.

Для вирішення екологічних проблем прикордоння на засіданні Ради керівників прикордонних областей 21 лютого 2001 р. було прийнято Меморандум з охорони і використання вод басейну річки Сіверський Донець. Його положення дали змогу реалізувати організаційні та програмні завдання щодо гармонізації природоохоронних стратегій держав, зближення нормативно-правової бази для формування комплексу заходів, націлених на оздоровлення екологічної обстановки, раціонального використання водних ресурсів басейну річки Сіверський Донець. На виконання Меморандуму провідні науково-дослідні установи України і Росії підготували Міжрегіональну екологічну програму, яка була узгоджена та затверджена 24 жовтня 2004 р. в м. Курську на засіданні Ради. Проведення організаційних заходів для втілення в життя завдань цієї програми покладалося на сформовану Міжрегіональну комісію з екологічного оздоровлення басейну річки Сіверський Донець, до якої ввійшли перші керівники прикордонних областей та їх заступники, а також на постійно діючий орган у її складі - Координаційну Раду з управління Міжрегіональною

екологічною програмою. Під егідою Ради 23 квітня 2003 р. у Харківському національному університеті ім. В.М. Каразіна відбулося підписання Меморандуму про створення прикордонного білорусько-російсько-українського університетського консорціуму, до складу якого ввійшли: з української сторони - Донецький, Таврійський, Харківський, Східноукраїнський національні університети і Запорізький державний університет, з російської - Белгородський, Воронежський і Ростовський державні університети, з білоруської - Гомельський державний університет. Метою проекту було об'єднання зусиль з підготовки фахівців і підвищення конкурентоспроможності вищої освіти, яку одержують в університетах українсько-російського прикордоння [6, с.26].

Діяльність Ради керівників прикордонних областей дає змогу місцевим органам державної влади та самоврядування розвивати й координувати політичні та економічні зв'язки прикордонних територій сусідніх держав, удосконалювати нормативно-правову базу, брати участь у розвитку основ європейського регіоналізму. Виходячи з цього, слід вирізнити такі принципові моменти: перший - суб'єкти прикордонних відносин сформували власну нормативно-правову базу (статути, розпорядження голів місцевих адміністрацій, рішення місцевих рад, угоди між місцевими органами суміжних прикордонних територій), яка дає змогу з'ясувати через практику результати їх виконання і врахувати в майбутньому державно-правовому регулюванні позитивні підходи до вирішення прикордонних проблем; другий - практичний досвід діяльності Ради дав змогу напрацювати суттєві рекомендації для прийняття нормативних актів державного рівня (Указ Президента України "Про заходи щодо розвитку економічного співробітництва областей України

із суміжними прикордонними областями РФ», Закон України "Про транскордонне співробітництво" та ін.), які розмежували повноваження і предмет відання органів державної влади центрального та місцевого рівнів у сфері міжнародних і зовнішньоекономічних зв'язків; третій - активна лобістська політика членів Ради до своїх урядів сприяла прийняттю міждержавних нормативних актів (Угода між Урядом РФ та Урядом України про співробітництво прикордонних областей РФ й України від 27 січня 1995 р.; Угода між Урядом України і Урядом Республіки Білорусь про співробітництво прикордонних областей від 12 травня 1997 р. та ін.), які забезпечили і конкретизували міжнародно-правові зобов'язання України з регіональними суб'єктами сусідніх суміжних територій; четвертий - ефективність створення Ради підтверджується також організаційними заходами цієї структури: систематично проводяться засідання Ради; для оперативного регулювання прикордонного співробітництва сформовано виконавчий комітет; для вирішення транскордонних екологічних проблем створено Координаційну Раду Міжрегіональної програми з екологічного оздоровлення басейну річки Сіверський Донець; при деяких обласних радах створено постійні комісії з прикордонного співробітництва. Але найбільшим успіхом Ради в організаційному аспекті є заснування єврорегіону "Слобожанщина", до якого ввійшли Харківська (Україна) і Белгородська (Росія) області [7, с.78].

Необхідно зазначити, що за підсумками 2013 року Україна посідає третє місце серед зовнішньоторговельних партнерів Республіки Молдова.

За даними Державної служби статистики України, за 2013 рік зовнішньоторговельний обіг товарами та послугами між Україною та Молдовою склав 1109,0 млн

дол США, зменшившись у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року на 5,2%.

У 2013 року загальний обсяг торгівлі товарами між Україною та Республікою Молдова становив 1004,9 млн дол. США і збільшився у порівнянні з 2012 роком на 6,4%. При цьому [8]:

- експорт товарів становив 902,75 млн дол США (+9,7%);
- імпорт товарів становив 102,14 млн дол. США (-16,3%);
- позитивне сальдо України в торгівлі товарами становило 800,6 млн дол. США.

Основні статті українського експорту: нафтопродукти, борошно пшеничне, цигарки, вугілля, металопродукція, електроенергія. Основні статті імпорту з Молдови: виноградне вино, насіння соняшникове, етиловий спирт, тютюн.

У 2013 році загальний обсяг торгівлі послугами між Україною та Республікою Молдова становив 104,1 млн дол. США (-5,1%). При цьому [8]:

- експорт послуг до Молдови становив 66,5 млн дол. США (-10,7%);
- імпорт послуг з Молдови становив 37,6 млн дол. США (+2,2%);
- позитивне сальдо для України у двосторонній торгівлі послугами склало 36,6 млн дол. США.

Станом на 1 жовтня 2013 року обсяг прямих інвестицій з Республіки Молдова в економіку України становив 35,6 млн дол США. Найбільше інвестицій надійшло в промисловість, сільське господарство, будівництво, оптову та роздрібну торгівлю, торгівлю транспортними засобами, а також послуги з ремонту, охорони та у сферу соціальної допомоги.

Станом на 1 жовтня 2013 року обсяг прямих інвестицій з України в економіку Молдови становив 16,9 млн дол. США. Інвестиції надійшли в сфері оптової та роздрібної торгівлі, ремонт автомобілів, побутової техніки; інжинірингу та надання послуг підприємцям. Отже, співпраця України й Молдови охоплює низку питань загальноєвропейського спрямування, а саме: запровадження спільного прикордонного та митного контролю, перспективи створення необхідної інфраструктури для здійснення такого контролю, процес демаркації українсько-молдовського державного кордону тощо. Ці та інші питання обговорюються в рамках тристоронніх консультацій з питань прикордонного та митного співробітництва: Україна — Європейський Союз — Республіка Молдова. На чергових консультаціях, що відбулися 15 жовтня 2004 р. в Брюсселі, до обговорюваних питань додалася проблема, що склалася внаслідок припинення пропуску Молдовою з 20 серпня 2004 р. вантажів та товарів до України через територію Придністров'я. Одним із важливих питань порядку денного консультацій з ЄС було надання фінансової та технічної допомоги ЄС Україні для потреб завершення демаркації українсько-молдовського кордону та облаштування інфраструктури для здійснення спільного прикордонного й митного контролю [9, с.38].

Відомо, що Україна бере активну участь у миротворчому процесі у Придністров'ї, намагаючись захистити права українського населення. Незважаючи на привабливість посередницьких і миротворчих функцій у придністровському врегулюванні, необхідно з певною обережністю ставитися до спроб втягнути Україну у конфлікт як лобіста інтересів однієї зі сторін.

За даними Державної служби статистики України, серед торговельних партнерів України, Республіка

Білорусь за підсумками 2013 року зайняла 2 місце серед країн СНД (після Російської Федерації) і 6 місце – серед країн світу. За 2013 рік загальний товарообіг товарами з Республікою Білорусь становив 5809,4 млн дол. США і зменшився в порівнянні з 2012 роком на 1712,2 млн дол. США, або на 22,8%. Експорт товарів і послуг за 2013 рік становив 2104,6 млн. дол. США і зменшився по відношенню до 2012 року на 265,1 млн дол. США, або на 11,2%. Імпорт товарів і послуг у 2013 році становив 3704,7 млн дол США і зменшився по відношенню до 2012 року на 1447,11 млн дол. США, або на 28,1%. Сальдо для України за 2013 рік склалося негативним -1600,12 млн дол. США. Станом на 1 жовтня 2013 року обсяг українських інвестицій в економіку Республіки Білорусь становив 4,07 млн дол. США, що на 33,1 % менше, ніж за січень - жовтень 2012 року [8].

Республіка Білорусь за станом на 1 жовтня 2013 р. інвестувала в економіку України 87,38 млн дол. США, що на 22,2% більше за відповідний період попереднього року. Слід зауважити, що прикордонна співпраця в європейських державах зведена в ранг державної політики та всебічно заохочується Радою Європи, а євро регіональне співробітництво розглядається як "будівельний майданчик" загальноєвропейського будинку.

На українсько-російському кордоні створено чотири євро регіони: «Слобожанщина» (Білгородська і Харківська області), «Ярославна» (Курська і Сумська області), «Дніпро» (Брянська і Чернігівська області), а також створений у 2010 році «Донбас» (Донецька, Луганська і Ростовська області).

Такий формат співробітництва дає можливість концентрувати зусилля на основних напрямках взаємодії: торгівлі, фінансах, туризмі, екології, сільському

господарстві, транспорті по всій довжині загального кордону.

Основні сфери діяльності єврорегіонів, утворених за участі адміністративно-територіальних одиниць України. є:

- адміністративна;
- економічна;
- соціальна;
- культурно-освітня;
- екологічна;
- інфраструктурна;
- у сфері безпеки;
- режимна.

Адміністративна сфера. Співпраця у цій сфері означає взаємодію та фактично створює організаційне підґрунтя для розвитку транскордонних відносин у решті сфер і означає співпрацю та обмін досвідом між суб'єктами ТКС. Цей вид транскордонного співробітництва відбувається досить активно у формі проведення спільних зустрічей, засідань, тематичних конференцій, взаємних візитів офіційних делегацій. Ці заходи дозволяють сформувати правове, інформаційне, методичне забезпечення для налагодження транскордонної діяльності у економічній, соціальній, екологічній та інших сферах. Під час їх проведення на дво - або багатосторонньому рівні обговорюються стратегія, перспективи та можливості розвитку транскордонних взаємовідносин, а також шляхи долаття наявних проблем та перешкод. До цієї ж сфери відноситься правова та нормотворча діяльність місцевих органів виконавчої влади та самоврядування.

Економічна сфера. В економічній сфері через конкретні програми та проекти транскордонного співробітництва, створення спільних підприємств, розвиток торгівлі, механізми виробничої спеціалізації та кооперації, трудову міграцію і т.п. у транскордонному

регіоні здійснюється більш інтенсивне залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій, забезпечується доступ до прогресивного зарубіжного досвіду управління економічною діяльністю, розв'язуються проблеми зайнятості тощо. Основними досягненнями транскордонного співробітництва у сфері економіки є: зростання економічної активності прикордонних регіонів; активізація інвестиційно-інноваційних процесів; забезпечення комплексного економічного і соціального розвитку регіонів ЄР; оптимізація інфраструктури; створення нових та збереження існуючих робочих місць; сприяння підвищенню рівня якості продукції та послуг; розв'язання питань стандартизації та взаємного визнання сертифікатів на товари і послуги; розвиток транскордонного туризму. У євро регіонах України у сфері економіки діють спеціально уповноважені робочі групи (комісії) [1, с.27].

За оцінками експертів, транскордонне співробітництво суттєво вплинуло на зростання зовнішньоекономічної активності прикордонних областей. На мою думку, оцінити розмір такого впливу неможливо, оскільки транскордонне співробітництво в економічній сфері не слід ототожнювати з зовнішньоекономічною діяльністю прикордонної області України з суміжними державами в цілому, оскільки це призводить до некоректних висновків (не виокремлюється транзит, не аналізуються відправники та отримувачі експортно-імпортних вантажів тощо).

Соціальна та культурно-освітня сфери. Здійснення соціально-орієнтованих програм є пріоритетом усіх без винятку євро регіонів України. Для цього при Раді ЄР створені робочі органи, які опікуються соціальними питаннями: групи освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, туризму і молоді, група демографії; комісія з соціальної

інфраструктури (ЄР "Ярославна"); спеціально призначені Радою єврорегіону цільові групи. Вони відповідають за розробку загальної політики (стратегії), поточних програм та практичну реалізацію конкретних проектів або заходів у соціальній сфері. Соціальне транскордонне співробітництво покликане вирішувати такі питання [10, с.163]:

- запровадження дійових механізмів соціального захисту населення;

- розв'язання проблем національних меншин;

- координація заходів культурної політики;

- забезпечення обміну спеціалістами;

- регулювання трудової міграції та ринку робочої сили;

- формування інформаційної бази трудових ресурсів;

- всебічний моніторинг історичного, етнографічного, соціально-економічного середовища регіону;

- забезпечення системи охорони здоров'я населення прикордонних регіонів. Важливе значення має проведення спільних заходів гуманітарного спрямування, співробітництво наукових, культурних та освітніх закладів, що набуває актуальності також у зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу, який означає створення спільного освітнього і наукового простору та розробку єдиних критеріїв і стандартів у цій сфері в масштабах Європи. Слід підкреслити, що питання соціального розвитку регіонів цілком обґрунтовані, своєчасні та мають юридичну регламентацію у чинному законодавстві. Так, стратегія інтеграції України до Європейського союзу передбачає адаптацію соціальної політики України до відповідних норм та стандартів ЄС. Пріоритетними напрямками визначено систему страхування, охорону здоров'я, праці, пенсійне забезпечення, політику зайнятості [2, с.16].

Екологічна сфера. Єврорегіони значну увагу приділяють питанням екологічної безпеки. Для цього створені спеціалізовані робочі органи: група охорони і поліпшення стану навколишнього середовища; комісія із навколишнього середовища, ліквідації наслідків стихійних лих та боротьби з організованою злочинністю (ЄР "Дніпро"); комісія з запобігання природних катастроф та (окремо) з охорони довкілля (ЄР "Слобожанщина"); цільові групи. Основними позиціями в екологічній сфері, на які робиться наголос у транскордонній діяльності, є: раціональне природокористування та організація екологічно чистих виробництв; моніторинг стану навколишнього середовища; запобігання стихійних лих. Прикладом активної реалізації екологічних проектів та програм є діяльність так званого екоєврорегіону в ЄР "Дніпро". Основними напрямками його роботи є такі: інформування про стан навколишнього середовища, рівень екологічної безпеки; проведення випробувань та районування нових сортів сільськогосподарських культур за екологічно чистими технологіями; опрацювання пропозицій щодо оптимізації діяльності природно-заповідних об'єктів єврорегіону; формування системи підготовки кадрів; гармонізація природоохоронної діяльності з нормами та стандартами ЄС; реалізація пілотного проекту управління водокористуванням та станом техногенно-екологічної безпеки в басейні річки Дніпро; підготовка комплексного проекту з раціонального природокористування та послідовного поліпшення стану техногенно-екологічної безпеки у басейні р. Дніпро; створення умов для розвитку "зеленого" туризму; запровадження конкурентоспроможних екологічно чистих технологій на підприємствах основних галузей єврорегіону (у рамках програм UNIDO/ UNEP і GEF "Cleaner Production Centre") [11, с.275].

Інфраструктурна сфера. Транскордонне співробітництво в інфраструктурній сфері є важливим, оскільки спрямоване на вирішення такої актуальної (як на національному, так і міждержавному рівнях) проблеми, як підвищення рівня безпеки державного кордону, будівництво та модернізація об'єктів прикордонної інфраструктури, розбудова транспортної системи (зокрема міжнародних транспортних коридорів). Україна та її регіони беруть недостатньо активну участь у подібного роду програмах, що слід оцінювати негативно, оскільки це може призвести до втрати комунікаційних та транзитних позицій нашої держави та, відповідно, вагомого скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів від обслуговування транспортних потоків. Поліпшення стану інфраструктури передбачається досягти шляхом реалізації Україною і сусідніми державами заходів стосовно державного кордону, будівництва та модернізації пунктів пропуску через державний кордон, співробітництва та взаємодопомоги з прикордонних питань, організації спільного контролю в пунктах пропуску на державному кордоні, взаємної допомоги у митних справах, автомобільного, залізничного сполучення через державний кордон, будівництво мостів тощо. Іншою, ніж у державі в цілому, є ситуація з інфраструктурним співробітництвом в рамках євро регіонів. Розвиток транспортної та прикордонної інфраструктури для ЄР є одним із пріоритетних напрямів діяльності. Ним опікуються спеціальні робочі органи, а саме: група територіального планування, комунікації, транспорту і зв'язку; комісія з транспорту і комунікації; комісія з питань регіонального розвитку; цільові групи. Загалом їх діяльність спрямована на створення, розвиток і забезпечення умов для безперешкодного функціонування мереж транспорту та зв'язку, узгодження планів і

будівництво транспортної та прикордонної інфраструктури [12, с.387].

Сфера безпеки. Співробітництво у цій сфері передбачає реалізацію проектів або заходів з узгодження дій органів, які забезпечують громадський порядок, безпеку, здійснюють боротьбу зі злочинністю, а також погодження планів та організацію служб з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Актуальним напрямом транскордонного співробітництва є спільне розв'язання проблем, пов'язаних з охороною державного кордону та вирішення завдань з його нормативно-правового, адміністративного, політичного оформлення тощо. Найближчим часом необхідно завершити процедури делімітації та демаркації кордонів України з суміжними державами. Це обумовлюється вимогою ущільнення західних кордонів у зв'язку з розширенням Європейського Союзу та їх приведення до відповідних стандартів, а також потребами власної безпеки, цілісності та недоторканності. Безперечно, від рівня захисту державного кордону України як транзитної держави великою мірою залежать також інтереси окремих зарубіжних країн.

Режимна сфера. Розвиток взаємовідносин у цій сфері передбачає координацію прикордонної та прибережної торгівлі; визначення спеціальних режимів торгівлі та товарообігу; встановлення особливих умов для суб'єктів господарювання; вдосконалення порядку і правил перетину державного кордону у межах, передбачених національним законодавством тощо. Такого роду заходи у практиці транскордонного співробітництва українських регіонів майже не застосовувалися, оскільки відповідні повноваження місцевих органів виконавчої влади прямо обмежені або нечітко визначені законодавчо [13 ,с.23].

Отже, транскордонне співробітництво визначається як спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. Іншими словами, транскордонне співробітництво - це специфічна сфера зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів міжнародної діяльності, яка здійснюється на регіональному рівні і яка, охоплюючи всі загальні її форми, відрізняється необхідністю та можливостями більш активного її використання, а також низкою особливостей, а саме - наявністю кордону і необхідністю його облаштування, спільним використанням природних ресурсів і, відповідно, спільним вирішенням проблем екологічної безпеки, більш широким взаємним спілкуванням населення сусідніх держав та особистими зв'язками людей, значно вищим навантаженням на інфраструктуру (дороги, зв'язок, сферу обслуговування, придорожна інфраструктура). Найбільш поширеною організаційною формою ТКС виступає єврорегіон, який передбачає співпрацю прикордонних адміністративно-територіальних одиниць сусідніх європейських держав, що здійснюється відповідно до угод про ТКС та передбачає створення спеціального органу управління.

Розвитку транскордонного співробітництва прикордонних областей сприяє їх взаємодія з міжрегіональними організаціями та асоціаціями, фондами та інституціями, які відіграють важливу роль у процесі європейської інтеграції та налагодженні співробітництва між регіонами, зокрема Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку [2, с.20].

Співпраця областей-учасниць єврорегіонів здійснюється і в рамках міжнародних організацій – Асоціації європейських прикордонних регіонів, Асамблеї європейських регіонів, Конгресу регіональних та місцевих влад Європи, Агентства США з міжнародного розвитку тощо. У вітчизняних наукових дослідженнях в основному визнається за доцільне розвивати ТКС регіонів, дотичних до зовнішнього кордону Європейського Союзу. При цьому не вивчаються перспективи співпраці інших прикордонних регіонів нашої держави.

Вагомим механізмом успішної реалізації транскордонного співробітництва в державі є ефективно діюча політика уряду України, зацікавленість з боку Європейського Співтовариства. Вирішальним є розуміння перспективності та доцільності розвитку ТКС самими територіальними громадами прикордонних регіонів. У доповнення до цього мають бути сформовані необхідні організаційно-інституціональні передумови для результативної транскордонної діяльності. Розвиток і поглиблення транскордонного співробітництва також матиме відповідний вплив на державу в цілому, оскільки сприятиме формуванню її позитивного іміджу на міжнародній арені, посиленню зовнішніх економічних та гуманітарних зв'язків, оптимізації територіального (міжнародного, міжрегіонального) поділу праці, зменшенню територіальних диспропорцій, що в сукупності опосередковано сприятиме повноцінній інтеграції України у європейську і світову економіку.

Список використаних джерел

- 1. Динис Г.Г. Органи місцевого самоврядування у здійсненні транскордонного співробітництва /*

- Г.Г. Динис / Під ред. В. Яреми - Ужгород: Програма «Центр державного та місцевого управління», 2010. - С. 163-168.*
2. *Власов В.І. Глобалізація і глобальна продовольча проблема // Економіка АПК / В.І. Власов -2004. -№ 1. - С.15-22*
  3. *Международное право XXI века: К 80-летию д.ю.н., проф. Лауреата Гос. премии Рос. Федерации Игоря Ивановича Лукашука : монография. – К.: Промени, 2006. – 640 с.*
  4. *Студенніков І. Транскордонне співробітництво та його місце в регіональному розвитку / Регіональна політика в країнах Європи; Уроки для України: Проект Київського центру Ін-ту Схід-Захід. / Є. Кіш, О. Вишняков, М. Лендєсл та інші. / Під ред. Максименка С. - К.: Логос, 2011. - С.58-59.*
  5. *Лукашук И.И. Современное право международных договоров: В 2-х т. Т.1. Заключение международных договоров. - М: Волтерс Клувер, 2009.- 672 с.*
  6. *Ковалев Е. Глобальная продовольственная проблема. // Мировая экономика и международные отношения. - 2011. - №10. - С.26-34.*
  7. *Бусыгина И. М. Настоящее и будущее «Европы регионов» (проблемы европейского регионализма) // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. - №4. - С.78-86.*
  8. *Богорад О.Д., Тевелєв О.М., Падалка В.М., Підмогильний М.В. Регіональна економіка. Словник-довідник. - К., 2014. Режим доступу: <http://www.eri.org.ua/index.php?page=883>*
  9. *Международная защита прав и свобод человека: Сб. документов. - М.: Юрид. лит., 2010. – 113 с.*

10. *Курс міжнародного права. В семи томах. Т.5 / Отв. ред. тома Верещетин В.С. –М.: Юность, 2011. – 421 с.*
11. *Гидденс Э. Устроение общества: очерк теории структуризации. – М.: Академический проект, 2010. – 528 с.*
12. *Борденюк В. Децентралізація державної влади як явище державно-правового життя: поняття, суть та форми (види) // Збірник наук. праць НАДУ. – Вип. 2. - К.: Вид-во НАДУ, 2010. - С. 387–398.*
13. *Динис Г.Г. Міжнародно-правові концепції глобального права: Права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права // Часопис Київського університету права. – 2011. - №2. – С.279-285.*